

ยักษ์ข้ามชาติอันตราย ธรรมรัฐรีดเลือดจากปู

การเปิดสาขาให้บริษัทที่ปรึกษาต่างชาติเข้ามาหากินกับชาวศพรกิจคนไทย โดยความร่วมมือของรัฐบาลไทยที่ยินยอมไอเอ็มเอฟ คุกกฎหมายที่เปิดกว้างให้บริษัทเหล่านี้ หึ่งๆ ที่บริษัทยักษ์ใหญ่หรือเครือข่ายของบริษัทระหว่างประเทศเหล่านี้ คนไทยต้องจ่ายค่าบริการในอัตราสูง ขณะที่พนักงานของบริษัทเหล่านี้บางคนไม่มีความเป็นมืออาชีพ ก่อน

อานันท์ ปันยารชุน

๒

สำนักหอสมุด

จัดการรายวัน เมื่อเดือนเมษายน 2543 ที่ผ่านมากว่า บริษัทยักษ์ใหญ่ที่เข้ามาหา กิโนไทย อาทิ Deloitte Touche Tohmatsu Corporate Restructuring KPMG Consulting (Asia Pacific) Pricewaterhouse Coopers Financial Advisory Services และ Ferrier Hodgson เกือบทั้งหมดเดินใหญ่จากธุรกิจการบัญชี แล้วกระจายการประกอบธุรกิจไปสู่ธุรกิจการให้คำปรึกษา (Consultancy) ในภายหลัง

บริษัทเหล่านี้ อดีตเคยทำความผิดพลาดมาแล้วทั้งนั้น โดยความผิดพลาดในการตรวจสอบบัญชีปรากฏมากขึ้นในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา จนถูกฟ้องดำเนินคดีและต้องจ่ายโทษชดเชยความเสียหายจำนวนมาก เมื่อบริษัทการบัญชีให้การรับรองงบดุลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ บริษัทหนึ่งบริษัทใด นักลงทุนย่อมวางใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับและตัดสินใจซื้อหลักทรัพย์ของบริษัทที่ได้รับการรับรองว่าฐานะการเงินอันมั่นคง

ไม่ว่าจะเกี่ยวกับสถาบันการเงินอาจตัดสินใจจัดสรรเงินให้กู้ โดยพิจารณาฐานะการเงินจากงบดุลที่ได้รับการรับรองจากผู้ตรวจสอบบัญชี หากการนี้ปรากฏในภายหลังว่า บริษัทจดทะเบียนดังกล่าวมิได้มีฐานะการเงินอันมั่นคง นักลงทุนผู้ซื้อหลักทรัพย์ก็ตัดสินใจผิดพลาดของผู้ตรวจสอบบัญชี ในทำนองเดียวกัน เมื่อบริษัทผู้ตรวจสอบบัญชีให้การรับรองงบดุลของสถาบันการเงินใด ประชาชนอาจนำเงินออมฝากสถาบันการเงินนั้น หากการนี้ปรากฏในภายหลังว่า สถาบันการเงินดังกล่าวมิได้มีฐานะการเงินอันมั่นคง ประชาชนเจ้าของเงินฝากย่อมได้รับความเสียหาย ในทำนองเดียวกัน ผู้เสียหายอื่นต้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทผู้ตรวจสอบบัญชี และมักจะชดเชยคดี

ความผิดพลาดในการตรวจสอบบัญชี ไม่เพียงแต่ทำให้บริษัทยักษ์ใหญ่ในธุรกิจการบัญชีเหล่านี้ต้องเสื่อมหรือเสียชื่อเสียงเท่านั้น หากทว่ายังทำให้ฐานะการเงินอ่อนแออีกด้วย เนื่องจากต้องจ่ายโทษชดเชยค่าเสียหายจำนวนมากนับตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา ด้วยเหตุนี้จึงมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างน้อย 3 ด้าน ด้านหนึ่ง ได้แก่ การควบกิจการ (merger) ระหว่างบริษัทยักษ์ใหญ่ด้วยกันเอง เพื่อเสริมฐานะการเงินให้มั่นคง จนจำนวนบริษัทยักษ์ใหญ่ลดลงจาก Big Eight เหลือ Big Six ในปี 2532 และเหลือ Big Five ในปี 2541 ด้านที่สอง ได้แก่ การกระจายการประกอบกิจการออกไปจากธุรกิจการบัญชี โดยหันไปเน้นการประกอบธุรกิจการให้คำปรึกษากัน ด้านที่สาม ได้แก่ การแตกบริษัทโดยแยกธุรกิจการให้คำปรึกษาออกจากธุรกิจการบัญชี ทั้งนี้เพื่อจำกัดความรับผิดชอบในยามที่ถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

แม้ว่าบริษัทยักษ์ใหญ่แต่ผู้ผลิต บริการวิชาชีพเหล่านี้จะแผ่กิ่งก้านสาขาไปทั่วประเทศและภูมิภาคต่างๆ แต่รูปแบบของการขยายตัวที่สำคัญ ก็คือ การสร้างพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Alliance) กับหุ้นส่วนท้องถิ่น (local partners) โดยที่หุ้นส่วนท้องถิ่นสามารถให้ชื่อหรือ ยี่ห้อ ของบริษัทยักษ์ใหญ่ผู้เป็น หุ้นส่วน ได้ ในยามที่มีผู้ขอใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็นบริการการบัญชีหรือบริการการให้คำปรึกษา หากมีหุ้นส่วนท้องถิ่นในประเทศ ของลูกค้า หุ้นส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ให้บริการ ในนามของสำนักงานใหญ่ ดังนั้น ในยามตัดสินใจซื้อ บริการวิชาชีพ จากบริษัทใด จะพิจารณาเฉพาะคุณภาพ และชื่อเสียงเกียรติคุณของบริษัทนั้นเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ ต้องพิจารณาคุณภาพและชื่อเสียงเกียรติคุณของหุ้นส่วนท้องถิ่นด้วย แม้ที่จริงแล้ว คุณภาพและชื่อเสียงเกียรติคุณของหุ้นส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญยิ่งกว่าบริษัทแม่ เพราะหุ้นส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ให้บริการ โดยที่บริษัทแม่จะกำกับดูแลหรือ ไม่ก็ได้

ภายหลังวิกฤติการณ์การเงินเดือนกรกฎาคม 2540 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาเอเชีย กดดันให้รัฐบาลไทยว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาต่างประเทศ เพื่อให้คำปรึกษาในการปฏิรูประบบสถาบันการเงินและระบบราชการ อันเป็นกระบวนการหนึ่งของ การปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจ (Economic Policy Reform) ทั้งนี้โดยกำหนดเงื่อนไขไฮโปเทสิสหนึ่งของเงินให้กู้ (Policy Conditionality) ด้วยเหตุนี้จึง จ้างบริษัทให้คำปรึกษาเชิงเพื่อมุ่งจำเพาะประเทศไทย หากแต่ครอบคลุมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

การใช้เงินผู้ต่างประเทศในการว่าจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศ ย่อมสร้างภาระทางการคลัง โดยที่ภาระในรูปทรัพยากร (Resource Burden) ตกแก่ชนรุ่นหลัง บริการการให้คำปรึกษาหลายต่อหลายประเทศเป็นบริการที่ผู้ชำนาญการชาวไทยสามารถทำได้ โดยไม่ต้องว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาต่างประเทศ ในหลายต่อหลายกรณี บริการการให้คำปรึกษาคอรัลถึงการทำงานวิจัย ซึ่งในกรณีส่วนใหญ่บริษัทที่ปรึกษาต่างประเทศมักจะทำสัญญาว่าจ้างนักวิชาการไทยอีกทอดหนึ่ง (subcontracting) การมองข้ามที่ปรึกษาและนักวิชาการชาวไทยทำให้รัฐบาลสร้างภาระการคลังและต้นทุนในรูปทรัพยากร (Resource Cost) แม้ประชาชนไทยมากกว่าที่ควรจะเป็น

ดังกล่าวยังขึ้น บริษัทที่ปรึกษาต่างชาติเหล่านี้ส่วนสำคัญมีที่มาจากบริษัทการบัญชี และการตรวจสอบบัญชีชนิดลูกเอานอกของวิสาหกิจเหล่านี้ สร้างความเสียหายแก่ตนเองและผู้เกี่ยวข้อง โดยที่ การตรวจสอบบัญชีชนิดลูกเอานอกนี้เป็นปรากฏการณ์ธรรมดาในสังคมเศรษฐกิจไทยในปี 2541 คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) มีคำสั่งลงโทษผู้ตรวจสอบบัญชีในสังกัด Deloitte Touche Tohmatsu Jayos Co. Ltd. and SGV-Na Thailand and Co. ในฐานะที่ย่อนยานในการตรวจสอบบัญชีธุรกิจเงินกู้ อันเป็นเหตุบังเอิญหนึ่งที่น่าเสียดายคือการสถาบันการเงิน

ข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่มียักษ์ใหญ่ในธุรกิจการบัญชีบริษัทใดที่ไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จ่ายเงินชดเชยความเสียหายอันเกิดจากความหย่อนยานและความผิดพลาดในการตรวจสอบบัญชี กระนั้นก็ตาม เรามีโอกาสกล่าวสรุปได้ว่าด้วยเหตุที่บริษัทเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับบริษัทด้วย แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าการให้คำปรึกษาที่ไม่มีคุณภาพปรากฏโดยทั่วไปและบริษัทยักษ์ใหญ่เหล่านี้เริ่มตระหนักว่า การให้คำปรึกษานี้คือความเสียหายอาจเป็นเหตุให้ถูกฟ้องร้องและต้องจ่ายเงินชดเชยความเสียหายได้

Pricewaterhouse Coopers ยักษ์ใหญ่ในธุรกิจการบัญชีตกเป็นข่าวใหญ่ในปลายปี 2542 ในฐานะที่ตรวจสอบฐานะการเงินของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ชนิดที่ผู้ตรวจเงินแผ่นดินกล่าวหาว่า

'ลูกเอานอกเกิน' ในคราวนี้ชื่อว่า 'ลูกเอานอกเกิน' ขณะที่มีรายงานว่า คณะกรรมการเพื่อการส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ (ก.ป.น.) ขึ้นบัญชีดำ (Black List) บริษัทที่ปรึกษา 7 บริษัท ได้แก่

- * Churchill Pryce Capital (Asia)
- * Corporate Performance Advisors
- * Dhana Siam Securities
- * TT Advisory
- * Principle Venture (Thailand)
- * Siam City MB
- * Thai Strategic Capital

แม้ว่า Churchill Pryce Capital (Asia) ยืนยันว่าพม่าได้ถูกขึ้นบัญชีดำ และ บัญชีดำ ตามรายงานข่าวนี้พม่าไม่ได้การที่ครบเริ่มเหตุถึงคุณภาพของบริการวิชาชีพและการขาดความเป็น 'มืออาชีพ' ของบรรดาบริษัทที่ปรึกษา ย่อมสะท้อนให้เห็นความไม่พึงพอใจที่มีต่อบริการของบริษัทที่ปรึกษาเหล่านี้ไม่ว่าจะมีกรณี บัญชีดำอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม สุดท้าย อาจารย์วิจิตรศักดิ์ สุภาวดีสิงคมไทยต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศจำนวนมากในการว่าจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศ นับตั้งแต่ยุคของพลเอกสุชาติ ธนะวัชร์เป็นต้นมา 'นิทาน' เกี่ยวกับวิสาหกิจหรือความไม่สู้ของวิสาหกิจชาวต่างชาติเป็นเรื่องเล่าขานสืบต่อกันมาโดยไม่ขาดสาย ส่วนใหญ่ออกจากปากขุนนางข้าราชการไทยนี้เอง ชื่อที่ขบถนรกก็คือ 'ในขณะที่ยุทธนาถไทยเยาะหยันความ 'ไม่เก่งเท่าคุณ' ของที่ปรึกษาชาวต่างชาติ สิงคมไทยต้องรับภาระ ค่าไต่ ใน การว่าจ้างที่ปรึกษาต่างชาติเหล่านี้

ไม่มีการเสีย ค่าไต่ ครั้นใดที่สิงคมไทยต้องแบกรับภาระมากไปกว่าครั้งหนึ่งนักที่รุนแรงหรือชื้อชาน หลีกภัย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังชื่อ ชาวิณทร์ นิลเกานนท์

๓ ยักษ์ข้ามชาติ

ระบบการ และไม่ถูกต้องของไทย ยิ่งเร่งทำให้ธุรกิจไทยล้มเหลวมากขึ้น

จากกรณีของระบบการบัญชีที่ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยวิเคราะห์ถึงฐานะของบริษัทเหล่านี้เอาไว้ในคอลัมน์ จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง หนังสือพิมพ์